

בולי מועדים לשמחה תשל"ח

Festival Stamps 5738 (1977)

השירות הבולאי

המשרד הראשי: שד' ירושלים 12, יפו 61080

218

PHILATELIC SERVICES

16.8.77

MAIN OFFICE: TEL AVIV - YAFO • ISRAEL

שרה, אשתו של אברהם אבינו, שחי בתחילת המאה ה"ח לפנ"ס, בערך, היא הראשונה מבין ארבע האימהות. היא היתה צעירה בעשר שנים מבעלה ואחותו החורגת, כפי שמעיד אברהם עצמו לאמור: "בת־אבי הוא אך לא בת־אמי". (בראשית כ, יב). הם נישאו באור כשדים שבארם נהרים, שעה שעדיין נקראו בשמותיהם המקוריים: אברם ושרי. מיד אחרי מסירת הידיעה על נישואיהם מוסיף הכתוב ואומר: "ותהי שרי עקרה, אין לה ולד".

אברהם אהב את שרה אהבה כנה. שמה הלך לפניו ביופיה ובחכמתה. התורה גומרת את ההלל על תכונותיה אלה ובאחד הספרים החיצוניים היא מתוארת כ"יפה יותר מכל הנשים האחרות, אך בצד חנניותה אף שפעה חכמה". גם כשהגיעה כבר לגיל מתקדם עדיין לא אבד, כפי הנראה, מאומה מיפי תארה. עדות לכך המסופר במקרא על ירידתו של אברהם מצרימה בגלל הרעב הכבד, שפקד את הארץ. מחשש שיהרגוהו אם יודע, ששרה אשתו היא, ביקש אותה להכריז, כי "אחותי את, למען ייטב לי בעבורך וחיתה נפשי בגללך" (יב, יג). ואמנם, בשל יופיה כי רב — בת 65 היתה אז — נלקחה לבית פרעה.

חלפו עוד עשר שנים עד שנואשה מכל תקוה, שתלד אי־פעם. על כן הציעה שרה לבעלה לבוא אל הגר שפחתה, כי "אולי אבנה ממנה" (טז, ב). אולם מן אותו זמן החלו היחסים בין שתי הנשים להיות מתוחים וקשים, מצב שבא לידי ביטוי במיוחד אחרי היולדו של ישמעאל, בן הגר.

כשהיה ישמעאל בשנות ה"עשרה" שלו ציוה ה' על הזוג לשנות את שמם לאברהם ("כי אב־המון גוים נתתיך") ולשרה (נסיכה, בעלת שררה) והבטיח להם, שבן יולד להם. אולם שרה צחקה לשמע הבשורה הזאת, כי "חדל להיות לשרה ארח נשים", אך אז נשמע קול מוכיח ומתרעם על פקפוקיה: "היפלא מה' דבר?" (יח, יד). בבוא העת ילדה שרה את הבן המיוחל, בן זקונים לאברהם, וקראו שמו יצחק, כמצות ה'. כעבור שמונה ימים נימול יצחק וביום הגמלו עשה אברהם משתה גדול.

רחשי קנאה והחשש, כי יועדף ישמעאל "בן־האמה הזאת" על יצחק בנה הניעו את שרה לדרוש מבעלה לגרש את הגר ואת בנה מעל פניו. הדבר לא מצא חן בעיניו, אולם ה' נחמו ועודדו, בדברו אליו: "אל ירע בעיניך על הנער ועל אמתך... כי ביצחק יקרא לך זרע... וגם את בן האמה לגוי אישימו". (כא, יב — יג).

בת מאה ועשרים ושבע שנים היתה שרה, כשמתה "בקריית ארבע הוא חברון". היא נקברה במערת המכפלה, שקנה אברהם מעפרון החתי תמורת ארבע מאות שקל כסף. "ויקם השדה והמערה אשר בו לאברהם לאחוזת־קבר" (כג, כ').

רבה, האם השגיה, אשתו של יצחק היתה. אחרי מות שרה, כשיצחק היה בן ארבעים ועדיין ערירי, החל אברהם לחפש אשה מתאימה בשבילו, היות ורצה למנוע נישואי בנו עם אחת מ"בנות

הכנעני", השביע את עבדו זקן ביתו "כי אל ארצי ואל מולדתי תלך, ולקחת אשה לבני ליצחק." (כד, ד) עמוס מתנות, כיאות למי שעתידה להיות אשת יצחק, יצא העבד לדרכו צפונה, אל העיר נחור שבארם נהרים. כאן, שעה שניצב על עין המים, פגש בנערה טובת-מראה, שהשקתה אותו מים ואף מלאה את השוקת לכל גמליו. משתאה שמא מצא את בת הזוג הנכונה בשביל יצחק שאל אותה אם יש מקום בבית אביה ללון. היא ענתה בחיוב, וכפי שהסתבר לא היתה זאת אלא רבקה, נכדתו של נחור, אבי אברהם. עתה הניח שליח אברהם שכשרה השעה להוציא מאמתחתו את כלי הכסף ואת כלי הזהב ואת הבגדים, שהביא עמו ולתתם לרבקה ואת המגדנות ללבן אחיה ולאמם, כדי שירשו לנערה להצטרף אליו. הם השיבו: "נקרא לנערה ונשאלה את פיה... ותאמר: אלך". הם יצאו לדרך, ויבאה יצחק האהלה שרה אמו... ויאהבה" (כד, סז).

אם כי עשרים שנים חלפו מאז נישאו ועדיין לא נולדו להם צאצאים, מאן יצחק לקחת אשה אחרת. הסבלנות והנאמנות השתלמו ובסופו של דבר הרתה רבקה, ואחרי חודשי הריון קשים ילדה תאומים – את עשו ואת יעקב – ש"התרוצצו בקרבה", כאילו אות מבשרת, שלא יהיה שלום בית. עשו, אהובו של יצחק, היה לאיש יודע ציד ואילו יעקב, מחמד נפש אמו לא, אלא רועה צאן ("איש תם ישב אהלים"). בגיל 40 שנה הבנים עדיין רווקים היו. אז לקח עשו שתי נשים חתיות, למורת רוחם של הוריו.

עם מותה נקברה רבקה במערת המכפלה.

לאה, אשתו הבכירה של יעקב, היתה השלישית מבין האמהות, אשר בנו... את בית ישראל" (רות, ד, יא). היא היתה בתו הבכירה של לבן אחי רבקה. עיניה היו רכות והיא היתה בהירה מרחל אחותה שבה התאהב יעקב במבט ראשון ועמה התארס. שלא כדוגמת יצחק אביו, ששלח מתנות יקרות ערך לבחירת לבו, לא היה ליעקב להציע הרבה זולת מיומנותו כעובד אדמה, והוא הסכים לעבוד שבע שנים למען השיג ידה של רחל. אולם בליל הכלולות, בחשכת הלילה, החליפה בלאה אחותה. התעלול הזה עורר את זעמו של יעקב, אך האגדה מספרת, שבבקרו של היום הזכירה לו לאה את מעשה התרמית שלו כלפי עשו, ואילו לבן הסתמך על החוק הבלתי-כתוב, שהבת הבכירה צריכה להנשא לפני הצעירה.

כפרס על שבע שנות עבודה נוספות נתן לו לבן גם את רחל לאשה. בכל חייה הרגישה לאה בלתי-רצויה, מאוסה ו"שנואה" (כלשון המקרא). אך נחמה פורתא היו לה ששת בניה, שילדה ליעקב ואפילו שני הבנים – גד ואשר – שנולדו ליעקב מזלפה שפחתה, גרמו לה נחת במהלך יריבותה עם אחותה על חסדי אהבתו של יעקב. מאוחר יותר ילדה לאה בת, הלא היא דינה האומללה, שבעלומיה חוללה ריב-דמים בין בני יעקב לבין משפחת שכם בן-חמור החוי.

למדות שלאה סבלה מן היחס כלפיה, היא לא הרבתה להתלונן. אולם כשפנתה אליה רחל וביקשה לתת לה מן הדודאים — צמח שבאותם הימים יוחסה לו סגולה לגרום הריון — הגיבה לאה בחריפות: "המעט קחתך את אישי, ולקחת גם את דודאי בני?" (בראשית ל, טו) אך בסופו של דבר הסכימה לאה, בתנאי שיעקב ישכב עמה באותו לילה.

להוציא המאורע הזה נראה, שלאה היתה מרוצה בדרך כלל. הנה אומרת היא, למשל: "באשרי, כי אשרוני בנות" (ל, יג). ובהולד לה בנה השישי, זבולון, היא קובעת: "זבדני אלקים אתי זבד טוב" (בראשית ל, כ) אך עוד קודם לכן, אחרי שילדה את יהודה, קראה בשמחה: "הפעם אודה את ה'".

מקץ עשרים שנות חיים במחיצתו של לבן החליט יעקב לחזור לארץ כנען. הוא לקח את שתי נשותיו, את פילגשיו, את שנים עשר בניו ואת צאנו ויצא בחשאי, כי הסתכסך עם חותנו. הן לאה והן רחל תמכו בעמדת בעלן ואחרי נסיעה רבת הרפתקאות הגיע לבית יצחק אביו, שעדיין חי בממרא "קריית ארבע" הוא חברון. כאן מתה רבקה ונקברה במערת המכפלה.

רחל הנאווה, בתו הצעירה של לבן, אחיניתה של רבקה ואשתו האהובה של יעקב היא הרביעית מבין מיסדות בית ישראל. אחרי תקופת חיזור ממושכת מצד יעקב, היא נפלה קרבן למעשה מרמה של אביה בליל הכלולות הצפוי, כי אחותה רבקה תפשה את מקומה במיטת הנישואין. כך הצדיק לבן את מעשהו: "לא יעשה כן במקומו, לתת הצעירה לפני הבכירה" (בראשית כט, כו).

אחרי שהסתיים שבוע המשתה של לאה, נשא יעקב גם את רחל לאשה, אבל היא היתה עקרה. היא קנאה באחותה, שילדה ליעקב ששה בנים ובת, בזה אחר זה ברציפות וניצלה כל תחבולה אפשרית, כדי להכנס להריון. כדי שתוכל להיות לפחות אם מאמצת היא שלחה את יעקב לאמתה בלהה, כדי שזו תלד לו בן. ואמנם כך היה: בלהה העשירה את המשפחה בשני בנים נוספים: דן ונפתלי. רחל אף הסתייעה בדודאים, צמח שנחשב בעל סגולות על-טבעיות. בסופו של דבר האיר גם לרחל המזל והיא הרתה וילדה את יוסף, אבי השבטים אפרים ומנשה. אחרי שהות של עשרים שנה בחרן פנה יעקב לחותנו בבקשה להתיר לו לעזוב, אולם לבן סרב למשאלתו באומרו: "נחשתי ויברכנו ה' בגללך" (בראשית ל, כז). יעקב החליט לעזוב את נחלת לבן בחשאי, בליווי נשותיו, ילדיו, עבדיו וצאנו. אלא שרחל לקחה עמה את אלי ביתו של לבן אביה, בלא שיעקב ידע על כך. כשגילה זאת לבן רדף אחרי הבורחים, הדביקים וערך חיפושים מדוקדקים בכליהם, אולם ללא הועיל: רחל הסתירה אותם על גופה.

בדרכו דרומה הבחין יעקב מרחוק בעשו אחיו. בחששו מפני התקפה שלח אליו תיישים וגמלים כמתנה. אך על כל צרה שלא תבוא ערך את שיירתו בעת ובעונה אחת בצורה, שרחל אשתו האהובה ויוסף הפעוט ירכבו אחרונים, כדי שיקל להם להמלט על נפשם,

בשעת הצורך. אבל הפגישה בין שני האחים עברה בשלום, ויעקב ובני לויתו המשיכו בדרכם עד הגיעם למבואות אפרת, היא בית לחם.

במקום הזה נרעה רחל ללדת את בנימין, בנה השני. היא מתה בשעת הלידה "ותקבר בדרך אפרתה, הוא בית לחם. ויצב יעקב מצבה על-קברתה, היא מצבת קברת-רחל עד היום." (לה, יט-כ). קבר רחל המסורתי, בנין מקומר קטן, המגונן על מצבת האבן הענקית, מוקד משיכה הוא עד היום ומרכז לעליה-לרגל של יהודים מכל קצות תבל, במיוחד לנשים עקרות, הבאות לכאן, כדי להתפלל ולהדליק נרות לזכר האשה היפה, שחייה קופחו בנסיבות כה טרגיות.

Eventually Rachel conceived, and Joseph, from whom stemmed the tribes of Ephraim and Manasseh, was born. Then Jacob asked permission of his father-in-law to return to his own land, having been in Haran 20 years, but Laban was unwilling to let him go for, he said, "I have learned by experience that the Lord hath blessed me for thy sake." (Genesis 30:27).

Jacob and his wives, children, servants and cattle left Laban's homestead secretly, while Rachel, without her husband's knowledge, took her father's household gods. Noticing his loss, Laban set out after them and searched everywhere, but did not find them, for Rachel had hidden them upon her person.

While progressing southward, Jacob sighted his brother Esau, and fearful of attack, sent gifts of goats and camels to Esau, at the same time ordering his caravan in such a way that much-loved Rachel and her infant rode far back, giving them the best chance of escape if need be. The meeting passed peacefully, and Jacob and his companions went on their way until they reached the outskirts of Bethlehem, or Ephrath.

Here Rachel went into labour with her second child, Benjamin. She died in childbirth, "and was buried in the way to Ephrath, which is Bethlehem. And Jacob set a pillar upon her grave." (Genesis 35:19-20). The traditional Tomb of Rachel, now a small domed structure covering a huge stone cenotaph, can still be seen. Until this day it is a place of pilgrimage for Jews the world over, particularly for barren wives who come to pray and light memorial candles at the sepulchre of the beautiful young mother who met a tragic end.

Sylvia Mann

הבולים צוירו ע"י א. קלדרון ומ. פרג, תל אביב

THE STAMPS WERE DESIGNED

BY A. KALDERON AND M. PEREG, TEL AVIV

Laban also gave him Rachel to wife in return for another seven years of labour, but throughout her lifetime, Leah felt herself unwanted and unloved. She drew comfort, however, from the six sons she bore Jacob, and even the two—Gad and Asher—born from Jacob's union with her handmaid, Zilpah. Leah later gave birth to a girl, the ill-starred Dinah, who, as a young girl, sparked off a blood feud between Jacob's sons and the Hivites of Shechem.

Despite the unfair treatment often meted out to her, Leah rarely expressed bitterness. Only when Rachel asked for her mandrakes—a plant said to induce pregnancy—does she reply sharply, "Is it a small matter that thou hast taken my husband? wouldest thou take away my son's mandrakes also?" Still, Leah agreed to give them if Jacob slept with her that night.

Apart from this incident, Leah seems well content. She says, in Genesis chapter 30, verse 13, "Happy I am, for the daughters will call me blessed," and in verse 20, "God hath endowed me with a good dowry," while at the birth of her son, Judah, she declares, "Now will I praise the Lord."

After living in Laban's home for 20 years, Jacob's caravan, with his two wives, two concubines, twelve children and his flocks and herds, set out to return to Canaan. They left in secret, for he had come into conflict with his father-in-law. Leah, as well as Rachel, took the part of their husband, and after a long and eventful journey, Jacob led his company back to his father Isaac, who was still living in Mamre, "the city of Arba, which is Hebrón," and here, in the fullness of time, Leah died and was buried in the family vault at Machpelah.

Lovely Rachel, Laban's younger daughter, Rebekah's niece and Jacob's beloved wife, was the fourth matriarch. Courted by Jacob, her handsome kinsman from the south, she was cheated by her father's duplicity of what should have been her wedding night, for her sister Leah took her place in the bridal bed. "It must not be so done in our country," said Laban, "to give the younger before the firstborn." (Genesis 29:26).

After fulfilling the nuptial week with Leah, Jacob married Rachel, too, but she was barren. She envied her sister who presented Jacob with six boys and a girl in quick succession, and used every means to become pregnant. To be a proxy mother she gave her husband her maid, Bilhah, who added two sons to the family, and she even experimented with the mandrake, a plant thought to have magical properties.

Rebekah, second of the matriarchs, was Isaac's wife. After Sarah's death, when Isaac was 40 and yet unwed, Abraham began to seek a suitable match for his son. Not wanting him to marry "a daughter of the Canaanites," Abraham instructed his oldest servant to "go unto my country, to my kindred, and take a wife unto my son Isaac." (Genesis 24:4).

Bearing gifts fit for a prospective bride, the servant travelled north to the city of Haran in Mesopotamia. Here, at the well, he encountered a charming young girl who offered him water, and filled the drinking-trough for his camels. Hoping he had found the right mate for Isaac, the servant asked whether he could lodge in her home. She readily agreed, and it transpired that she was Rebekah, granddaughter of Nahor, Abraham's brother.

Abraham's envoy brought out jewels and fine raiment for Rebekah and for her mother and brother Laban, then asked permission for the girl to return with him. Their answer was, "We will call the damsel and enquire at her mouth. . . and she said, I will go." They set off accompanied by Rebekah's nurse, Deborah, and Isaac "brought her into his mother's tent. . . and he loved her." (Genesis 24:67).

For twenty years they had no children, but Isaac refused to take another woman. Then Rebekah conceived, and after a difficult pregnancy, she bore twins—Esau and Jacob—who fought even in the womb. Esau, Isaac's favourite, became a hunter, while Jacob, whom Rebekah loved better, was a farmer. Neither married until they turned 40, when Esau, against his parents' wishes, took two wives of Hittite stock.

When Rebekah died, she was buried in the Cave of Machpelah.

Leah, senior wife of Jacob, was the third of the matriarchs who "did build the house of Israel." (Ruth 4:11). First-born of Laban, Abraham's kinsman and Rebekah's brother, she had weak eyes and was far plainer than her sister Rachel, with whom Jacob had fallen in love and to whom he was betrothed.

Unlike Isaac, who sent rich gifts to his future bride, Jacob had little to offer but his skill as a husbandman, and he agreed to work seven years for Rachel's hand. On the wedding night, under cover of darkness, Leah was substituted for her sister. Jacob was incensed at this trick, and tradition has it that, in the morning, Leah reminded him of his impersonation of Esau while Laban stressed the unwritten law that the older daughter must be married before the younger.

Sarah, wife of Abraham, who lived around 1800 BCE, was the first of the four matriarchs. Ten years younger than her husband, she was also his half-sister, for Genesis 20:12 quotes Abraham as saying, "She is the daughter of my father, but not the daughter of my mother." They married in Ur of the Chaldees, when they were still called Sarai and Abram, and immediately after the chronicling of the wedding in Genesis 11:29, comes the statement, "Sarai was barren: she had no child."

Abraham loved Sarah deeply. Her intellect and beauty were renowned, for the Bible sings her praises, while the Genesis Apocrypha, one of the Dead Sea Scrolls, describes her as being "fairer than all the other women . . . yet together with all this grace she possesses abundant wisdom." Her looks remained unfaded, for she was already 65 when Abraham, fulfilling the prophecy, "I will make of thee a great nation," journeyed south to Egypt. So lovely was she that Pharaoh, after being told she was Abraham's sister, took her into his household.

At the age of 75, despairing of ever bearing a child, Sarah offered her Egyptian handmaid, Hagar, to her husband, in order to become a proxy mother. Hagar soon conceived, and the relationship between mistress and servant became tense and bitter, particularly after the birth of Hagar's son, Ishmael.

When Ishmael was a youth, God bade the couple to take the names of Abraham (father of a great nation) and Sarah (a princess), and promised them the birth of a son. Sarah laughed at the notion, for "it ceased to be with Sarah after the manner of women," but a reproving voice was heard, "Is anything too hard for the Lord?" (Genesis 18:14). In due course Isaac (Hebrew: "Yizhak"—he will laugh) was born: at eight days he was circumcised according to the Covenant, and later weaned amidst much rejoicing.

Jealousy of Hagar, and fear that Ishmael might take preference over Isaac, led Sarah, contrary to Abraham's wishes, to banish the maid and her child. However, Abraham was comforted when God told him, "Let it not be grievous in thy sight, for in Isaac shall thy seed be called, and also of the son of the bondwoman will I make a nation." (Genesis 21:12-13).

When Sarah was 127 years old, she died in "Kirjath-arba; the same is Hebron." Here she was buried in the Cave of Machpelah, bought by Abraham from Ephron the Hittite for 400 shekels of silver, to be a family burial place for generations to come.
